

One of the main challenges of the global society is the management of diversity of genetic resources. Horse breeding is a specific industry, the most promising direction in the contemporary terms - a sport, a hobby, leisure human therapeutic options, treatment estates. Means of maintenance and improvement of the horse breeding is the effective use of breeding material.

Horse breeding, horse-stud, the gene pool of the breed, breeding, reproduction, performance.

УДК 636.1.082

ВИВЧЕННЯ УМОВНИХ ГЕНОТИПІВ ТРАКЕНЕНСЬКОЇ ПОРОДИ КОНЕЙ В УКРАЇНІ

К.В. Бєлікова, здобувач*

Інститут тваринництва НААН

У статті викладено результати вивчення впливу вихідних порід на формування масиву коней тракєненської породи в Україні. Вивчено родоводи коней сучасного поголів'я тракєненської породи, зарєєстрованого ДП «Агентство з ідєнтифікації і реєстрації тварин» (n=355). Дослідження проведено на поголів'ї, розподіленому на умовні генотипи за частками крові (кровністю) по породах, які використовували при створєнні та удосконаленні тракєненської породи коней (чистокровна верхова, арабська, ахал-текінська). Встановлено, що основними генеалогічними комплексами цього поголів'я (жеребціє, кобил, меринів) є тракєно-англо-арабський та тракєно-англійський і меншою мірою тракєно-арабський та тракєно-англо-текінський.

Тракєненська порода коней, розведення, селекція, кровність, генеалогічні комплекси, частка крові, умовний генотип.

Прошло 283 роки з часу заснування Тракєненського заводу в Німєччині, який став основою створєння тракєненської породи коней. Тракєненський завод існує 212 років. За два сторіччя залишили потомство 1121 жеребець. Більша частина з них належала до англійських чистокровних, англійських напівкровних, східних чистокровних, арабських чистокровних, англо-арабських,

---

*Науковий керівник – кандидат с.-г. наук І.В. Ткачова

заводу Фридриха Вільгельма від східних жеребців та англійських кобил, арабо-англійських з Цвайбрюккена, іспанських, датських, нормандських, богемських, розенбургських, східно-пруських, тракєненських власного розведення. Інші породи, такі як ганOVERська, мекленбургська, неаполітанська, болгарська та інші, були представлені одиничними екземплярами та не залишили сліду. Існують дані про одержаний приплід від 772 жеребців [2,4,6,8].

Порода створювалась методом складного відтворювального схрещування, в якому брало участь до 15 порід як верхового, так і запряжного напрямів. Але найбільший вплив спричинили англійська, арабська та ахал-текінська (Akhan-Teke) чистокровні. Безконтрольне підвищення кровності за чистокровою верховою породою може призвести до послаблення пристосувальних якостей породи. Зважаючи на це, необхідно постійно слідкувати за рівнем кровності за покращуючими породами і за зміною типовості та пристосувальних якостей коней [1,3,7,8].

Як підкреслюють Н.В. Дорофєєва, І.С. Шахова, О.І. Коршунова (1995), основним методом племінної роботи повинно бути чистопорідне розведення, але припускається “прилиття крові” чистокрової та арабської порід та англо-арабських помісей, включаючи арабів породи шагія (Shagya). В Україні використовують прилиття крові вихідних чистокровних порід до тракєненської породи для полегшення існуючого типу.

Кровність – старе заводське поняття, що позначає породність тварин, в теперішній час використовується замість терміну «частка крові» тієї чи іншої породи.

Мета досліджень. Визначити частку крові вихідних порід коней тракєненської породи для здійснення подальших напрямків селекційної роботи з ними.

Матеріал і методика досліджень. Для досягнення поставленої мети було вивчено родоводи коней сучасного поголів'я тракєненської породи, зареєстрованого ДП «Агентство з ідентифікації і реєстрації тварин» (n=355). Усе поголів'я розподілене на умовні генотипи за частками крові (кровністю) по породах, які використовували при створенні та удосконаленні тракєненської породи коней (чистокровна верхова, арабська, ахал-текінська).

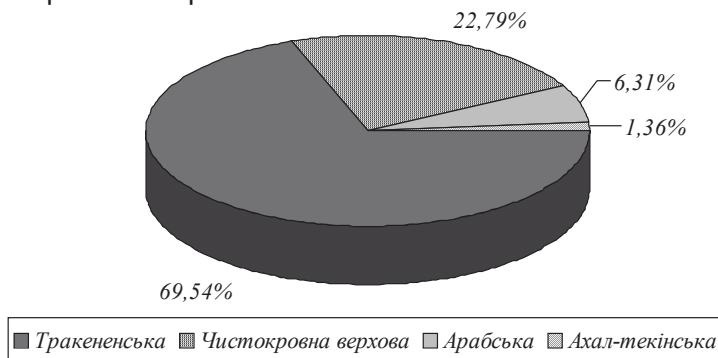
Результати досліджень. У колишньому СРСР тракєненська порода коней розповсюдження набула в 1945 році, а в Україні – на

початку 80-х років у 4-х областях – Київській, Полтавській, Луганській, Миколаївській. Загальне поголів'я породи складає більш 300 голів. Тракєненська порода є надійним поліпшувачем безпородного поголів'я. Жеребців-плідників використовують для прилиття крові іншим напівкровним породам спортивного напрямку працездатності. Племінна робота з породою спрямована на підвищення спортивної роботоzдатності. В Україні коней тракєненської породи розводять в 4-х племінних репродукторах та приватні власники. Краще поголів'я породи зосереджено в КСК «Тракен» Полтавської області.

Проведений аналіз засвідчив, що родоводи коней тракєненської породи в Україні більшою мірою насичені предками чистокровної верхової породи (або англійської скакової), частка крові за якою становить 22,79%, і в меншій мірі присутністю предків арабської та ахал-текінської порід, частки крові за якими становлять відповідно 6,31% та 1,36% (рис. 1).

Отже, поголів'я характеризується більшою часткою крові за чистокровною верховою, але без домінуючого її впливу, що у свою чергу позитивно вплинуло на збереження типового для породи екстер'єру.

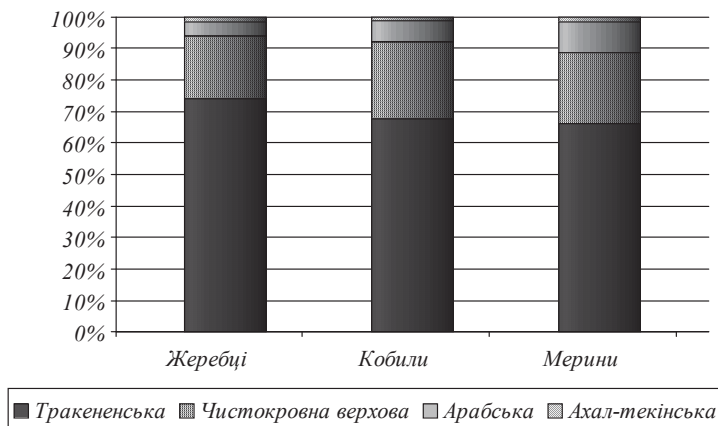
Вивчення умовних генотипів показало, що основними генеалогічними комплексами української популяції сучасного поголів'я тракєнів є тракєно-

Рис. 1. Частки крові за вихідними породами тракєненської породи коней в Україні (%)

англо-арабський та тракєно-англійський, а також тракєно-арабський та тракєно-англо-текінський. У93,55% конейу родовах присутні предки чистокровної верхової, арабської та ахал-текінської

порід, частки крові за якими становлять, відповідно, від 6,25% до 87,50%, від 3,12% до 56,25% та від 6,25% до 50,00%. Нижче представлено частки крові вихідних порід цього поголів'я: жеребців, кобил, меринів (рис. 2).

Рис. 2. Кровність за вихідними породами тракєненської породи коней української популяції в статєвих групах (%).

Таким чином слід відзначити, що у жеребців частки крові за вихідними породами мають найнижчі показники серед груп вибірки, а саме: за англійською скаковою – 19,75%, за арабською – 4,65% та за ахал-текінською – 1,47%. Те, що в групі меринів спостерігається найвища концентрація крові вихідних порід (за чистокровною верховою 22,45%, за арабською 10,03%, за ахал-текінською 1,48%), можна пояснити застосуванням прилиття крові для підвищення робоздатності спортивного поголів'я. Хоча найбільша частка чистокровної верхової породи міститься в групі кобил – 24,45% і середні показники за арабською (6,60%) та найменші за ахал-текінською (1,28%) породами. Вміст крові англійської скакової від 25% і вище – у 51% кобил і це потрібно враховувати при подальшому їх використанні, як маток.

Генеалогічні комплекси основних племінних жеребців (табл. 1) містять найбільшу частку крові чистокровної верхової породи (6,94%), вміст крові східних чистокровних порід (арабська та ахал-текінська) становить відповідно 3,47 та 2,78 відсотків.

1. Кровність основних жеребців-плідників тракєненської породи в Україні

№ з/п	Кличка	Походження	Відсоток крові вихідних порід*
1	Вєнзель	Екіпаж – Виставка	6,25% чкв
2	Загар	Аларм – Засуха	12,5% араб
3	Лугані	Гуччі – Лорін П	18,75% чкв + 6,25% араб
4	Пеон	Еол – Пріма	25% чкв
5	Пропап	Павич – Перцовка	6,25% чкв
6	Проспєкт	Елефант – Провінція	25% ахалт + 6,25% чкв
7	Хайлендер	Хохєнштейн – Хєрцлєні	0%
8	Ходкій	Дємонас – Хлопчатка	6,25% араб
9	Хохот	Храп – Хопра	6,25% араб

Примітка: * – умовні скорочєння: чкв – чистокровна верхова; араб – арабська чистокровна; ахалт – ахал-текінська чистокровна.

Сєред продукуєщих маток тракєненської породи (табл. 2) частка крові за чистокровою верховою становить 15,34%, за арабською – 9,09% та за ахал-текінською – 2,27%.

2. Кровність окремих плємінних кобил тракєненської породи в Україні

№ з/п	Кличка	Походження	Відсоток крові вихідних порід*
1	Альпіна	Павич – Арбєла	25% араб
2	Вєлла	Елефант – Вєнтовка	25% чкв + 25% ахалт
3	Вивєска	Вєнзель – Видна	12,5% араб
4	Віванія	Вєнзель – Валторна	6,25% араб
5	Граппа	Потік – Гагра	25% араб
6	Енергія 12	Реаліст – Етна	0%
7	Основа 12	Сабо – Охота	25% чкв + 12,5% араб
8	Октава	Табор – Основа	62,5 чкв
9	Олівія	Вибор – Основа	37,5% чкв + 12,5% араб
10	Траса	Бор – Трапєція	12,5% чкв
11	Хвиля	Вєнзель – Хампія	6,25% чкв + 6,25% араб

Висновки

1. В Україні найбільш поширєними генотипами тракєненської породи конєй за походженням є тракєно-англо-арабські, тракєно-англійські і меншою мірою тракєно-арабські та тракєно-англо-текінські.

2. При підборах необідно враховувати наявність у родоводах кобил предків конєй чистокрової верхової породи і не допускати підвищення кровності потомства за цією породою.

Список літератури

1. Варнавский А.А. Результаты скрещивания тракєненской породы лошадей с чистокровной верховой и арабской / А.А.

Варнавский, П.Ю. Гусев, И.С. Шахова // Пути ускорения научно-технического прогресса в коневодстве. Сб. науч. тр. – Рязань: Изд. ВНИИК, 1986. – С. 37-42.

2. Доповідь про стан генетичних ресурсів тваринництва України. – Київ, 2004. – С. 113-114.

3. Дорофеев В. О совершенствовании полукровных пород / В. Дорофеев, Н. Дорофеева // Коневодство и конный спорт. – 1988. – №1. – С. 12-14.

4. Дорофеева А.В. Самые русские немцы / А.В. Дорофеева, Н.И. Горская // Конный мир. – 2003. – №3. – С. 50-56.

5. Дорофеева Н.В. Тракенинская, ганноверская и голштинская породы в 1995 г. / Н.В. Дорофеева, И.С. Шахова, О.И. Коршунова. – Дивово: Изд. ВНИИК, 1995. – 72 с.

6. Камзолов Б.В. История тракенинской лошади / Борислав Камзолов. – Минск: ИООО «Кавалер Паблицерс», 2002. – 384 с.

7. Научные основы сохранения и совершенствования пород лошадей // Сб. науч. тр. – Дивово: Изд. ВНИИК, 2002. – С. 45-52.

8. Урусов С.П. Книга о лошади / С.П. Урусов. – Москва: Центрполиграф, 2002. – С. 176-183.

В статье изложены результаты изучения влияния исходных пород на формирование массива лошадей тракенинской породы в Украине. Изучены родословные лошадей современного поголовья тракенинской породы, зарегистрированного ГП «Агентство по идентификации и регистрации животных» (n=355). Все поголовье распределено на условные генотипы по долям крови (кровности) пород, которые использовали при создании и совершенствовании тракенинской породы лошадей (чистокровная верховая, арабская, ахал-текинская). Установлено, что основными генеалогическими комплексами этого поголовья (жеребцов, кобыл, мерингов) является тракено-англо-арабский и тракено-английский, в меньшей степени тракено-арабский и тракено-англо-текинский.

Тракенинская порода лошадей, разведение, селекция, кровность, генеалогические комплексы, доля крови, условный генотип.

The results of studying of the source breeds' influence on the formation of Trakehner horses array in Ukraine are presents in the article. There were studied pedigrees of horses modern livestock Trakehner registered SI "Agency for Animal Identification and

Registration» (n=355) to achieve this goal. All livestock distributed conditional on genotypes by parts of blood (the proportion of blood) rocks, that were used in the creation and improvement of the Trakehner horses (Thoroughbred, Arabian, Akhal-Teke). It was established, that the main genealogical complexes of livestock (stallions, mares, geldings) is a Trakehner×Thoroughbred×Arabian and Trakehner×Thoroughbred, and in lesser degree Trakehner×Arabian and Trakehner×Thoroughbred×Teke.

Trakehner horse breed, breeding, selection, the proportion of blood, genealogical complexes, part of blood, conventional genotype.

УДК 636.1.053:612.6

РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЕКСТЕР'ЭРУ ТА РОБОТОЗДАТНОСТІ СПОРТИВНИХ КОНЕЙ РІЗНОГО НАПРЯМУ ВИКОРИСТАННЯ ЗА ЛІНІЙНОЮ ШКАЛОЮ

***О.В. Бондаренко, кандидат сільськогосподарських наук
Інститут розведення і генетики тварин ім. М.В. Зубця НААН***

Стаття присвячена проблемі визначення якості коней вітчизняної селекції за допомогою сучасних систем класифікації типу будови тіла та роботоздатності на основі лінійної шкали. Класифікація здійснюється на основі відхилень від середнього значення прояву ознак по популяції, що виявлені. Результати оцінки дають уявлення про рівень прояву кожної ознаки в породах, потомстві жеребців-плідників та допомагають здійснювати цілеспрямований добір коней до виробничого складу.

Кінь, лінійна шкала, класифікація, ознаки, будова тіла, екстер'єр, роботоздатність.

Постановка проблеми. В останні роки надзвичайно актуальною є проблема визнання коней вітчизняної селекції на національному та міжнародному рівнях. Українська верхова порода залишається найбільш розповсюдженою в Україні, але тип коней та їх спортивні якості не завжди відповідають сучасним вимогам кінного спорту [3,5].

Класичні (олімпійські) види кінного спорту мають важливе значення як для формування прибуткового бізнесу, фізичного